

Aqqalu C. Jerimiassen
Atassut

UKA 2021/7_1
28. september 2021

2022-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut.

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Aningaasaqarneq nunatta sukarsuinit taamanut eqqanaarinnittuovoq, taannaavorlu maani oqaloqatigiinnitsigut inuiaqatigiittut ulluinnarni inuunitsinnut annerpaamik sunniuteqartartumik ilusilertagarput.

2019-imiillu 2021-imut aningaasanut inatsimmut allat ilaatikkusunngisat tukiinnarlugit periuseqartarsimaneq atorneqanngilluinnasasoq uani aningaasanut inatsisissamut isumaqatiginninniarnermi neriuutigilluinnarparput.

Inuiaqatigiittut aningaasaqarnitta inatsisiliorneqartarneranut periuseq qangaaniilli atortagaq piffissanngulinnginnerpa nutarterujussuarniassallugu? Tassa ukiut tamaasa ukiunut sisamanut inissitamik suliaqartuarpugut, taannalu tunaartaralugu piffissamut qaninnermut isigisumiinnaq aaliangersaaniartarluta.

Atassummiit maanna periutsit nalimmassartariaqartut oqariartuutigerusupparput, nutaamik eqqarsartariaqalerpugut, ukiunut arlalissuarnut isigisumik suliassanik angisoorujusussarnik aningaasarpasuumik nalilinnik eqqarsartariaaseqartariaqalerpugut inuiaqatigiinnut annertuumik allanguutaasuumik malunniuteqartussanik. Ukiunut sisamaannarnut pilersaarusiortarallartilluta nipittartulersukkagut naggataani amerlingaarmata malinnaaneq ajulivittussaagattaa, maannami aamma tassunga aqqummut ajoraluartumik aallariartulereerpugut. Inissiat sinerissami sanaartorneqartut amingarujussuartut imaaliallaanaq aningaasalerneqarsinnaanngillat, ataguli taava ukiunulluunniit 20-inut isigisumik eqqarsalaarta, ukiuni arlalinni amingartoorallaqqaartariaqarnerluunniit aqqusaqqaartariaqaralarpat aningaasap sulisinneratigut inuussutissarsiornikut ineriartorniukkullu ilorraap tungaanut pitsaasumik sangujartulersinnaavugut. Atagu kr.80mio.-ikkunnik eqqarsartarneq illikaallariarlugu kr.50mia-ikkunnik eqqarsaasersuutitut ikaarsaarniarta, alloriarnernut angisuunut qunuallaarata. Annikitsunnguanik ukiorpanni aaqqeeqattaartuarnigut iluamik sunniuteqanngillat, kinguaassatta iluaqutigilluangassaannik annertuumik sulianik pilersitsiniarta aqagu piunnaarlugu kisiat aqaguaguli eqqaamalluguttaq qanoq kinguneqarsinnaanerit. Akitsuusersuinerit soorlu siuliani eqqunneqarmata aqagumuinnaq eqqarsarnerusutut taaneqarsinnaasimasoq, taamaalillunilu aqaguagukkut paasineqarmat iluaqutaanngivissoq, inuit kaasarfiit aningaasivittut aallerfissiaanngillat qujanarniarfiginerusat aningaasalersinnaaniaannarlugit.

Utoqqartagut - Soraarnerussutisiaqarneq

Ukini aggersuni utoqqartagut utoqqalinersiuteqalersimasut pisortanit soraarnerussutisianik pisartagaasa akileraarutaarutsikkiartuaarnissaat siunnerfiusariaqarpoq, tassanili aningaasarsiorneratatta saniatigut sulisinnaanerannut ilanngartuutaanngitsumik pisinnaanerat aqcutissiorluinnaqqittariaqarmat, tassami aningaasartuutitut naqissuserniartarsinnaanngilagut sulinerorusullutik kajumissuseqarpata, inuiaqatigiinni sulisussaaleqineq maanna annertuumik atuuppoq, taannalu aqqinniarlugu nutaamik periusiortariaqarpugut, assaat tamarmik sulissapput, ila taanna oqaaseq uteqattaartaqarput, timitarlerniarneranili nangiartoqalertuarterpoq, taamaalillutillu siunnersuutaangaluit ipiinnartarlutik.

Naak oqaaserpassuit atornerqarsinnaangaluartut AIS2022 ataatsimut isigissangaanni utoqqartatsinnut pitsanngoriaateqarfiusussatut siunertaqarnera iluarisimaarnarpoq, ilami qineqqusaarnermi utoqqartatsinnut qalleraatinngiluatsiaannarlutaluunniit orpippassuarnik qorsooqqissunik tusarnersaarsimanerpassuatsinnut minnerpaamik iliuuseqartoqarnissaanik siunertaqartoqalersimammat isiginngitsuusaaginnangassaanngilaq, alloriaat siulleq orninneqartoq paasinarsimmat.

Aningaasaqarnerput patajaannerusq

Aningaasanut inatsisissap imarisaani annertuumik inuiaqatigiinnut atungarissaarnikkut tikkuussiffiusumik siunnerfilikkanik imaqarpoq. Eqqaamalluguli tamakkuli tamarmik akeqarmata. AIS2022 qiviaraanni maluginiarneqarsinnaalluarmat aningaasartuuterpassuarnik malitseqarsinnaasunik siunnerfeqartoq, taamaattorli aningaasarsiorfissanik nutaanik tikkuussiffiuneranik amingaateqarsorinarluni.

Nunatsinni nutaamik aningaasarsiorniarluni pisinnaalernissaq suli oqinninngorsartariaqarpoq, kinaluunniit namminersortutut ingerlaniarluni aallarnisarusuttoq aporfissanik tummeqqiuunnanngu iluaqutissanik aqcutissaanik manissaattariaqaratsigu, ajornaqaarmi pissuseq maanna atuuttoq attatiinnarneqarsinnaanngilaq, naammalerpormi nunaqqatitsinnut namminersortunut ukiorpassuarni ilungersungaarnermikkut qaqisimasunut sinnganermik nipilerlugit nakkarsaavallaartarnerit.

Imarpik qulaallugu mittarfissat marluk aajukoralaarsuanngorput naammassinissaannut, unali malungalugu; mittarfiit naammassineratigut nammineq aningaasaq qilammillusoq kuuinnarluni pilerunnanngilaq, maanna piffissaavoq qanoq aningaasarsiornitsigut iluaqutiginnissaanut qaffasinnerpaamik sukumiisumik periusissiornissamut ukiunut qulikkaanut tulliuuttunut isigisumik.

Aningaasarsiornitta qanoq innarleqqajaasuutiginerami kingumut ajoraluartumik uppernarseqqiinnartarparput aalisarnikkut akit nikikkiartuallanneranik eqqorneqaratta, tamassumallusoq takutiinnarpaa maanna qanoq suli naalagaaffimmit ataatsimoortumik tapiissutit suli pisariaqarluinnarneri, namminerlu aningaasarsiorfituapajaarsuatta innarliallanneranit qanoq eqqungaatisinnaanersugut.

Atassummiit oqartuarterpugut: allat nuna nammineertoq eqqartorpaat, uagut inuk nammineertoq perusupparput, inuummi kialluunniit imminut napatittup aqagu ajorata iternissarput eqqanaarinneqataaffigiuartarmangu.

Annertuumik eqiterussisimavallaarnikkuttaaq innuttaasut qitiutinneqarnerat aangariartortutullusooq iliartulersimavoq, tassami oqartussaaqataaneq sinerissap sukuttaanulluunnit tikikkaluarutta tusartualersimavarput.

Sulineq imminut akilersinnaanerusoq

Sulilluarneq isertitaqarluarnerlu pillaatisiangussanngilaq, inuk sulilluartoq suli angusaqarluarnerunissaanik kaammattortuaannartariaqarparput aningaasivittut isiginangu pinngitsaaliissummillu piussaaffilersornangu ulluinnarni aningaasaqarneranut pituttuisuusunik. Maannakkummi ajoraluartumik inuiaqatigut tatiginngitsutullusooq pilersimavagut allaat pinngitsaaliissummik soraarnerussutisiaqalernissaannut katersisussaasunngortillugit, katersinissaanut siunnersuinikut qaammarsaanikkullu ingerlatsivigiinnarsinnaasaraluagut.

Minnerunngeqaarlumi sulinermut ilanngaammik ikkussineq inuiaat A-mut B-mullu ilai iliornarneqalersimmagit, taannalu sulinerunissamat kajumitsitsinerulerneranik takussutissaqarsinnaanera ilimanaateqanngilluinnartuusooq Atassummiit isigaarput. Sooq kr.79.400.000 atussuagut allaffissornertaalu saniatigut inuit kaasarfiiniik allatigut aapallalaariarlugit, assigiinnarpaami oqaraanni aajuna qaqortuliaq pissat ataaseq, timiusiaatitilli poortat marluk tigulerpagut.

Atungarissaarneq qaffasinnerpaaq angussangaanni maanna aappaatigut piffissanngorsorinarpoq, isumaginninnermut inatsit maanna atuuttuusooq tamaat nuguteriarlugu nutaarluinnarmik ullumikkumut nalimmassarluagaasumik sanasoqartariaqalersooq. Inatsisinimmi iluani ilasisaqattaalaartuarnitsinni suna tamaat ilattuulersutut isikkoqarteqqajaalernissaanut qanillilluinnaratta, isumaginninnikkummi inuitaaq sullinneqarnerat eqaattuuppat inuiaqatigiinni ajornartorsiutit minneralaarsuussapput, tassuunakkullu sulinikkut aningaasarsiornikkullu ingerlarsornertaaq qaffasinnipilussuusinnaalluni.

Akilerartarneq akiliisitsiniartarnerlu

Akilerartarnikkut nutaarluinnarmik suliaqartoqartariaqalerpoq, sineriammut oqartussaffinnik annerungaartumik siammartereqqinnerusariaqalerpugut, ilaatigut akilerartutit nunatta karsianut toqqaanaq ingerlasuusut kommuninut nuutsikkiartuaarneratigut, assersuutingalugu qamutit motorillit ingerlanerannut akilerartutaasa toqqaannartumik qitiusumut ilioraannarnagit kommuninut nuunneqarneratigut sumiiffinni qanoq annertutigisumik akiliuteqarneq malillugu aqquserngit aserfallatsaalineqarnissaat tagginneqarsinnaalissangaluarmat.

Akiliisitsiniartarfeqarneq eqqarsaatingalugu, ilanngaassivik annerusumik aningaasartuutaannaanerususaaq inuillu ulluinnarni akisussaaffinik tigusinnartussaangaluaq naalackersuisut peernissaanik siunertaqalersimammat iluarisimaarluinnarparput Atassummiit. Taamaattorli suliap piaartumik aallartinneqartariaqarneranittaaq kaammattuiumalluta, tassami nunatsinni innuttaasut akiitsui qaffaseqaat, akiliisitsiniartarfeqarnerullu sinerissamat kommuninut siammariartuaalernissaannik naalackersuisut qunusuillutik aallartittariaqarput, inuit qanimut tikillugit sullinneqarnerulernissaat kinguarsaannarneqarsinnaajunnaarpoq.

Akileraartarnikkut nunatta nammassinnaasaanik iliuuseqartariaqarpugut, ilaatigullu Atassummiit maanna piffissaasoraarput inummut akileraarutip apparsariartuaartariaqarnerata aallartinnissaa, tassanilu sulinermut ilanngaat nipangersaataannaasimasooq peeriarlugu kikkut tamaasa kaasarfimmuiisa qaffaallannissaat siunertaralugu nuna tamakkerlugu akileraarutip %-imik ataatsimik apparnissaa siunertaralugu. Taamaaliornikkut immikkoortitsinningsumik kikkut tamarmik kaasarfianut tuttussat ilaallanneqassammata, sulinerutillunilu pinnatassaq annerujuassalluni, malitsigisaanillu isertitakinnerpaatut inissisimanermiik akunnattumut isertitaqartumut ikaarsaarnissaaq orniginarnerulertussaassalluni, akunnattunimmi isertitali amerlanerpaat pisariaqartippagut nunatsinni.

Akileraarutit sippuutaanik utertoortarneq maanna oqitsuararsuuvoq isertitat annertusimangippata, tassami inummut ilanngaat maanna piusooq tamaat atorsimangikkaanni akileraarutit tamapajaamik utertussatut taaneqapajaariiginnarsinnaammat, tamannalu pillugu innuttaaqataasutut akileraartooqataaneq annertuumik sumiginnarneqartarpoq, utertoortissaqarsinnaaneq piniaannarlugu sulinermik unitsitsisarneq atorunnaartariaqarpoq. Inuttut ilanngaat naliginnaasutut ullumikkut atuuttoq illikartikkiartuaartariaqartoq Atassummiit isumaqarpugut, malittaani akileraarutip %-iata nalimmattumik appartikkiartuaarnissaa pisariaqarpoq, tamassuma annertuumik malitsigilissammaguttaaq akileraarutit sippuutaanik utertoortarnerup annikilliarluternissaa, qanorluunniit isertitaqaraluaanni akileraaqataasutut akisussaaqataanisamik malitseqarluni.

Nipilersorneq – eqqumiitsuliornikkut pinngorartitsineq

Sunaluunniit aalisagaq qalerualilluunniit avammut tuniniangaq tammalertorsinnaasarpoq, nipilersungarli avammut anninneqaruni qaqagumulluunniit puiguikkiunneqarsinnaalluni. Nipilersortartuuneq kultorilerinermuinnag sunngiffimmilu sammisassaannartut sammivilerniarneqartarnera illikartinneqartariaqalerpoq, taamatuinnarmi isigiuartillugu nunanut sanilitsinnut naalagaaffeqatitsinnullu sanillersuussinnaangittuassugut nipilersortartortatta pinngorartitsisortattalu atungaatigut. Eqqarsaatigineqarneq ajortoq annertoqisooq tassaammat, nipilersortartut piffissaq annertuupilussuaq sungiusarluatik atortorpassuarnillu aningaasartuuteqarlutik namminneq atortarmassuk aningaasartaqanngitsumik akunnialunnguani appisimaarnissartik pitsaanerpaamik isikkoqartinniarlugu.

Akileraartarnikkut sooq nipilersortartortagut immikkut aporfissiuunneqassappat namminersortutullu “inisseqqusaajunnaarlugit”?

Immaqa uunga saatiallassinnaavarput, uunga nammineq namminersorlutik oqartussat allaffianni ullut tamaasa suliarortartuungaluaruma nerriviga atortukkalu tamaasa nassarlugit, anniseqqillugillu tamaasa ullup ingerlanerani. Maanna tassa taamak nipilersortartutsinnut atungassaqtitsivugut, inuussutissarsiutaat pisortaniit inuussutissarsiutit isiginagu kultorikkut “piumassutsimillutsooq” taamaallaat piusutut inissisimatissimallugu.

Sooq allatuulli nipilersortartut sumi arlaanni nipilersorfigisimasaminni akilingassamik nassiussisinnaassanngillat? Namminersortuuppummi allatuulli, ilanngaatit allarpasuillu atorsinnaaneri killeqalersarput aningaasat isertitarisimasat Akissarsiat A-tut taamaallaat nalunaarsorsimasarneri akileraaruseresimasarnerilu peqqutingalugit, siumoortumik

nalunaarusiorsinnaanerat (Forskudsskema) eqqorsinnaanngilaq aningaasartuutit kisimik allaqqassammata, appisimaarfigisimasamik isertitat kaaviaartitatut nalunaarsorneqaqqusaanngineri peqqutingalugit.

Maannalu taamatut ittumik suliaqartoqarnissaanik pilersaartoqannginneranik nipi Atassummiittaaq apeqqusernartoqartipparput, neriullutalu Nunatsinni Nipilersortartut oqariartuutaalluunniit naalakkersuisumit tusarneqarumaartoq.

Peqqinnissaqarfik inuiaqatigiittullu peqqinneruneq

Peqqissiniarluta nakorsiartarpugut, ajortoqavissillugulu aatsaat nakorsiarniartarneq inuppassuit ajoraluartumik inuunerinik akeqalerpoq.

Nassuersinnaaneq annernarunnaartariaqarpoq, erseqqissumik oqarniarta: peqqinnissaqarfipput artorsarpoq!

Ila Covid – 19-imut akiuussutissat naalagaaffeqatitta akilersimanngitsuuppagit aatsaat suli annerungaartumik artorseqqassangaluarparput, ukiut tamaasa peqqinnissaqarfipput aningaasanik ilaqqinnissaa eqqartortuarparput, taamaaliortuartaarlutalumi, taamaattorli artorsartuarpoq, imaanngittoq sulisui ajoringingut, taanna atorluarlugu ilaasortat ilaannit tassunga sangutinniarneqartarmat erseqqissaatigissuarput Atassummiit, suliuartut qasuttuillutik peqqinnissaqarfitsinni nersugassammata.

Peqqinnissaqarfitta ukiuni maanna ingerlasuni anneruleralluttuinnartumik tatisimaneqariartorerani ilumut eqqarsaatigilluartaqaleraluarparput naalagaaffeqatigiinnerup iluani suleqatigiinnerunissaq, qaqugukkulluunniimmi inuup inuunera pingaarnepaajuassaaq, inuiaqatigiittut tulluusimaartuuniarnep inuup inuunera pilliutigisariaqanngisaannassammagu, artorsartoqarneranik nassueruteqarnerup kalaaliussuserput sukku innarlissangamiuk? Ila kinannguunersutit tamassumunnga imminut aperilaarit?

Nioqqutit akittortiterneratigut suullu peqqinnangissinnaasut aanngajaarniutaasinnaasulluunniit tarrisiternerisigut innuttaasut peqqinnerulersinneqarunnangillat, Atassummiilli inuk qitiutillugu ima oqartuartaarpugut, aajornartorsiutit erseqqissumik suussusersisariaqarigut, paqumisugatalumi nassuerutigisalinngikkutsigut inuiaqatigiittut peqqissutsikkut imminullu toquttarnikkut ajornartorsiutigut asuli ikitoqaasunik nipittartulersuiinnassaagut ajornartorsiutillu matuuinnarlugit, imaattariaqanngilarmi ajornartorsiutigut ilivermut nassartariqarumaarigut avammut ajorteqanngitsutut isigineqarnissarput piniarlugu.

Oqartuartaarpugut, inuiaqatigiit peqqinnissaqarfimminniik isumagineqarluartut tassaasuttaaq inuiaqatigiit ingerlalluurtut, maanna assigiinngitsunik suliatinnissaminnik utaqqisorpassuit piutillugit, assersuutingalugu seeqquleritinnissamut utaqqisorpapiluunersuit, tamanna akiorniarlugu nunatsinni peqqissaavinnik namminersortunik pilersitsisoqarsinnaaneranut aqutissiuussinerusariaqalerpugut, ilaatigut napparsimalersinnaanermut perululersinnaanermullu sillimasertarnermut peqalernikkut (sygesikring) utaqqivallaanngikkaluarluni nakorsiartarfinnut namminersortunut atorneqarsinnaasumik pilersitsisinnaaneq aalluttariaqalerpoq. Ila peqqinnissaqarfipput taamaaliornikkut oqilisaanneqarsinnaassangaluaqaaq, akissaqartutummi

misigisimasut sooq aporfissaqartariaqarpat namminneq akilikkaminnik suliarineqarusukkunik, illuanit tamanna peqqinnissaqarfitsinnut artukkingaareersimaqisumut oqilisataallualersinnaavoq.

Aalisarneq – Piniarneq

Aalisartortagut inuiaqatigiinni tamatta pissarsiaqaatigisatsinnik ukiorpassuarni napatitsisuujuarput, taamaattorli eqqaajuarpaput Atassummiit, aningaasarsiorfissanik nutaanik isiginerusariaqalerpugut aalisarnerup avataatigut. Oqanngilagulli aalisarneq ajoralugu, ilaana tapersersoqaarput nunatsinni inuussutissarsiutit pingaarnersaat.

Nutaaliornerli siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatingalugu pisariaqarpoq, takeritsiveqarneq immallu naasuunik avammut nioqquteqarneq inuiaqatigiinni aningaasarsiorfissatut nutaatut ujjartorsinnaasariaqarparput tapiissutinik napatitaanngikkaluartumik.

Tukertitsivinnik pilersitsinikkut nunat saniligut unammillerlualersinnaagigut Atassummiit isumaqarpugut, nunammi saniligut naak tunisassiornerat annertungaluartoq suli nunarsuarmi pisariaqartitsineruleraluttuinnarneq piuvoq.

Inuussutissalerinnermut oqartussaaffiup tigujartuaarusaalerneratigut Atassummiit isumalluarpugut, nunatsinni imartatsinnilu uumassusillit imerlu nioqqutissiarinerulersinnaaneranut nammineq inatsisinik naleqqussakkatsinnik peqartunik siuarsiarneq piusinnaasoq isigaarput. Akisussaassuseqarnerpullu tassani takutilluarsinnaagipput Atassummiit isumaqarpugut.

Aalisarnermut isumalioqatigiisitsarsuup saqqummiussaa soqutiginnigitsuusaaginnaruminaappoq, taannali annertungaatsiartumik eqqartorluangassaavoq, ilaqarpormi innutaasoqatitta ilaannut iuminaalluinnarsinnaasunik isumaqataaarlunnartunillu. Tassani ataatsimoorfigisinnaasagut ujjartussuagut, ataatsimoorfigisinnaanngisagullu naapeqatigiissutiginiarlugit qanoq ilusilerinnaanerlugit. Inatsisissarmi sapinngisamik qinikkanik tamavinnik ataatsimoorullugu ilusilerneqartariaqarnera avaqqunneqarsinnaanngilaq, qanorluunniit sivitsortigingaluarpat pingaarnervoq innuttaasut qiningaasa tunuliaqutserlugu pisariaqaraat. Ukiorpassuit aalisarnermut inatsisissaq eqqartorneqartuarsimasoq kiisami ilusileriaartuaalerneqarnissaanut alloriarneq siullermi pileraluttuartumi Atassummiit qilanaarpugut akuussalluta.

Piniarneq eqqarsaatingalugu kaalaaleq A-mut B-mullu piniarnermut allagartakkut Atassummiit akueriuminaatsitaraagut, ukiummi tamaasa tamanna takusaannarparput ajornartorsiutaajuartoq piniakkat killilersukkat pineqalersillutik, iluatissaaneq pilerngunnerlu atorneqartaqaat ukiumi kingullerni. Sooq taanna aqqut toqqarniarparput? Kalaallinuna piniaqatigiittaasitoqarput naalakkersuisuusartut sorliungaluartulluunniit piffissanngoraangat illersorneq sapilertarneraat? Qilalugarniartarnermimi qaatuussaraarput piniaqatigiittarneq, piniaqatigiillu pisaqartillugit agguaaqatigiittarneq iluatissaattoqarani pinnaattoqarani piusartoq nalunagu.

Maanna ajoraluurtumik annerusumik oqarluartaarutaannaasutut isikoqalersimavoq piniartunut illersuineq, Atassummiillu una isumagiuarparput, maani nunaqavissoq kinaluunniit avalalaartarnermut aallaamillu atuinermik ilisimasaqarluaruni piniartooreerpoq, tamapajaattami pinialuttarneq nuannarilluinnangaraarput, sooq taava appasinnerusutut inissinniarneqassuugut

tassani? Allatulli piliniarneq sooq ulluinnarni allaffimmi sulisaraanni ajornarsarneqarnerussua?
Kalaaleq sooq tassani aggorneqassua A-mut B-mullu?

Ila tamassumunnga tunngasunik suli oqaasissaqaraluaqaagut, taamaattorli aalisarneq
uteriarfigeqqilaaraanni, inatsisartoqatit naapigiaaqaatigerusuppatsigit aningaasaqarnermut
inatsisissami qaleralinnut akitsuutip 4%-imiittup oqallisaaqisup arlaatigut aaqqiiviginiarnissaanut,
tassani Atassummi piareersimalluinnarpugut nassaaqataaniassalluta.

Taamatut oqaaseqarluta Atassumiit innersuussutigut tigulluarneqarnissaanik neriuuteqarluta,
Aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip siullermeerneqarnera aningaasaqarnermut
akileraartanermullu ataatsimiitsitaliamik peqqissaartumik suliarineqarnissaanut innersuupparput.